

Paulina Świącicka

Doktor nauk prawnych, adiunkt
w Katedrze Prawa Rzymskiego Uni-
wersytetu Jagiellońskiego.

✉ paulina.swiecicka@uj.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-1698-5302>

Karolina Wyrwińska

Doktor nauk prawnych, adiunkt
w Katedrze Prawa Rzymskiego Uni-
wersytetu Jagiellońskiego.

✉ karolina.wyrwinska@uj.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-8937-6271>

Plus ratio quam vis

72. Sesja Société Internationale Fernand de Visscher pour Histoire des Droits de l'Antiquité (SIHDA), Kraków, Uniwersytet Jagielloński, 11–15 września 2018 roku

<https://doi.org/10.32082/fp.vli51.203>

Société Internationale Fernand de Visscher pour Histoire des Droits de l'Antiquité (SIHDA) założone zostało – jak sama nazwa wskazuje – przez Fernanda de Visscher'a (1885–1964). Był on profesorem prawa rzymskiego na Katolickim Uniwersytecie w Louvain w latach 1936–1956. Pomysł założenia towarzystwa naukowego zrzeszającego specjalistów zajmujących się szeroko ujmowanym prawem starożytności pojawił się w czasie II wojny światowej (1941–1942) Początkowo zrzeszało ono grupę uczonych – przyjaciół, którzy spotykali się w lokalu fundacji

uniwersyteckiej w Brukseli. Formalnie Société pour Histoire des Droits de l'Antiquité powstało w 1945 roku. Początkowo spotkania towarzystwa odbywały się wyłącznie na Uniwersytecie w Brukseli, dopiero siódma z kolei sesja miała miejsce za granicą – we Florencji i Sienie. Językiem roboczym corocznych konferencji od samego początku był język francuski; obecnie dopuszcza się i inne, takie jak angielski, niemiecki, włoski i hiszpański. Société zrzesza z roku na rok coraz więcej członków – specjalistów w zakresie praw starożytnego świata: praw starożytnego Wschodu, praw gre-

ckich, prawa rzymskiego, historyków prawa czasów nowożytnych (*ius commune*)¹.

W dniach od 11 do 15 września 2018 roku już 72. SIHDA odbyła się na Uniwersytecie Jagiellońskim, Wydziale Prawa i Administracji w Krakowie². Patronat honorowy objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. Tematem przewodnim było łacińskie hasło (swoiste motto konferencji) – stanowiące skądinąd od roku 1964 dewizę Uniwersytetu³ – *Plus ratio quam vis* (Rozum przed siłą). Sentencja, zaproponowana w 1952 roku przez jednego z profesorów uczelni Karola Estreichera, znajduje się w jednej z sal Collegium Maius – muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ma ona jednak starożytne korzenie, bowiem ułożona została w VI w. przez poetę Maksymianusa, choć może mieć wcześniejsze pochodzenie, jej źródła upatruje się w pismach Gajusa Korneliusza Gallusa (I w.). Maksyma oddaje myśl, że prawo powinno być tworzone i stosowane w sposób racjonalny, a przymus w prawie jest dozwolony jedynie w wyjątkowych sytuacjach.

O tym też zagadnieniu traktowały wstępne referaty (11 września 2018 r., sala senacka Collegium Novum). Prelegentów i gości przywitał Dziekan Wydziału Prawa i Administracji, prof. dr hab. Jerzy Pisuliński, jak również gospodarz konferencji, kierownik Katedry Prawa Rzymskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, ks. prof. dr hab. Franciszek Longchamps de Bérier. Następnie prelekcje wprowadzające do tematu konferencji wygłosili: prof. dr hab. Waclaw Uruszczak (UJ), który mówił o historii założenia uniwersytetu (*La fondation de l'Université de Cracovie au XIVe siècle. La place du droit Romain dans les plans Casimir le Grand*); prof. dr hab. Witold Wołodkiewicz (UW), który przedstawił pochodzenie przewodniej maksymy (*Plus ratio quam vis. Universal Maxim*); prof. dr hab. Tomasz

Giario (UW), który zajął się problemem racjonalności w prawie rzymskim (*Rationality in Roman Law*).

Kolejne dni (12–14 września) wypełniły całodienne obrady odbywające się w dziesięciu panelach. Każdy został poświęcony różnego rodzaju zagadnieniom prawnym z zakresu: filozofii prawa, prawa procesowego, prawa publicznego, nauczania prawa, poszczególnych gałęzi prawa prywatnego i krytycznej analizy historycznych źródeł prawa. Podczas konferencji wygłoszone zostały 132 referaty przez uczonych przybyłych z Europy, Stanów Zjednoczonych, Ameryki Południowej, Afryki i Azji⁴. Po każdym z referatów miała miejsce merytoryczna dyskusja.

Organizatorzy przewidzieli interesujący program kulturalny: powitalny bankiet odbył się w Collegium Novum, wieczór drugiego dnia wypełniły koncert artystki sceny śpiewanej Hanki Rybki wraz z góralskim zespołem (w auli Auditorium Maximum) oraz przyjęcie wydane przez Prezydenta Miasta Krakowa w Ratuszu krakowskim. Następnego dnia goście udali się na przyjęcie w podkrakowskim Folwarku Zalesie. Oficjalną część konferencji zamykała wycieczka do Kopalni Soli w Wieliczce, zakończona w niej uroczystym bankietem. Dodatkową możliwość zwiedzania Małopolski zapewniły uczestnikom opcjonalne wycieczki – przechadzka po Ojcowskim Parku Narodowym, wizyta w sanktuariach i miejscach związanych z życiem i pracą św. Jana Pawła II, zwiedzanie muzeum Auschwitz-Birkenau.

Konferencję zakończyła sesja w Collegium Maius w Sali Senackiej, zwanej często „sercem Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Tradycyjnie, wspomniano o zmarłych członkach towarzystwa i ogłoszono program na kolejne lata. W bieżącym roku (2019) konferencja ma się odbyć w Edynburgu, zaś następną w Santiago de Chile (2021).

Należy stwierdzić, że 72. sesja Société Internationale Fernand de Visscher pour Histoire des Droits de l'Antiquité była niezwykle udana i owocna, jeśli

1 Za J.F. Gerkens, (*résumé de la conférence du 14 janvier 2012, donnée dans le cadre de la Société d'Histoire du Droit, à Paris*): <https://cths.fr/an/societe.php?id=3534#> (dostęp 3.07.2019).

2 <https://www.law.uj.edu.pl/users/kprz/index.php/sihda-krakow-2018> (dostęp 3.07.2019).

3 J. Sondel, *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2012, s.v. *Plus ratio quam vis*, s. 1007; sentencja ta została w 1990 r. wpisana do Statutu Uniwersytetu Jagiellońskiego jako jego dewiza.

4 Zob. książka abstraktów: *Résumés – Abstracts – Riasunti – Resúmenes – Zusammenfassungen*, Kraków, 2018, ed. P. Święcicka, s. 64: <https://www.law.uj.edu.pl/users/kprz/index.php/sihda-krakow-2018#abstracts> (dostęp 3.07.2019); *Programme*, Kraków 2018 (<https://www.law.uj.edu.pl/users/kprz/index.php/sihda-krakow-2018#program> (dostęp 3.07.2019)).

chodzi o program naukowy. Różnorodność poruszanych zagadnień mieszczących się w ramach przewodniego tematu była niezwykła, zaś dyskusja po każdym z referatów ożywiona. Sam zaś Kraków, Uniwersytet Jagielloński spełniły oczekiwania uczonych i osób im towarzyszących, dla których także przewidziano osobny program kulturalny.

Temat konferencji pozwolił na podjęcie i eksplorację różnorodnych zagadnień związanych z szeroko pojętą kulturą klasyczną i późniejszą jej recepcją w historii

prawa Europy. Jak podczas każdej sesji SIHDA, nie do przecenienia była możliwość osobistych spotkań akademików z całego świata. Niezaprzeczalnie największy walor konferencji stanowiły liczne okazje do rozmów, spotkań, wymiany poglądów, nie tylko podczas oficjalnych, panelowych dyskusji. Stwierdzenie Maksymianusa: *Plus ratio quam vis, caeca valere solet* (Nie siłą, lecz rozumem rozjaśnia się ciemność) wydaje się być aktualne do dziś.